

Eduskunta

Maa- ja metsätalousvaliokunta

(HE 214/2013 vp) hallituksen esitys eduskunnalle ympäristönsuojelulainsäädännön ja laeiksi eräiden siihen liittyvien lakien muuttamisesta

Suomen Vesiensuojeluyhdistysten Liitto ry

Lauri Heitto

Turvetuotannon kuormituksesta ja vesistövaikutuksista velvoitetarkkailun näkökulmasta

Turvetuotannon ympäristölupaan perustuva vesistö tarkkailun tarkoituksena on saada selville luotettava arvio turvetuotannon kuormituksesta, sen vaikutusalueen laajuudesta alapuolisessa vesistössä sekä vaikutuksista mm. veden laatuun, eliöstöihin ja vesistön virkistyskäyttöön.

On yleisesti tunnettua, että pääosa turvetuotannon kuormituksesta syntyy valunhuippujen (kevättulva, kesän rankkasateet) sekä isompien kunnostustoimien aikana. Nykyinen tarkkailukäytäntö ei kuitenkaan pysty vastaamaan tulvahuippujen haasteeseen. Jatkuvatoiminen veden laadun seuranta erilaisilla antureilla näyttäisi tuovan apua tähän haasteeseen, mutta anturitekniikka pystyy mittaamaan vain osan seurattavista vedenlaatutekijöistä ja on lisäksi kustannuksiltaan liian kallis otettavaksi laajasti käyttöön. Kuormitusnäytteenoton siirtäminen urakoitsijoille tulvatilanteissa sekä vanhan vedenlaatu- ja virtaama-aineiston tehokas hyödyntäminen antaisi mahdollisuuden kustannustehokkuuteen sekä kuormitusarvioiden luotettavuuden parantamiseen. Tällä hetkellä vaarana on kuormitustarkkailun yliresurssointi.

Tarkalla turvetuotannon kuormitustiedolla on vain vähän käyttöä, mikäli ei tunneta valuma-alueen muita kuormitustekijöitä. Tällä hetkellä tieto näistä perustuu erilaisiin malleihin (mm. SYKE:n VEMALA-malli) ja satelliittikuvista saatuihin maankäyttötietoihin (mm. CORINE Land Cover aineisto), joten laadultaan tieto on karkeampaa kuin hyvin suunnitellulla kuormitustarkkailulla saatu tieto turvetuotantoalueelta. Vesistössä tehtävät virtaamamittaukset vedenlaatumittausten ohessa antavat vielä yhden työkalun eri maankäyttömuotojen kuormitusosuuksien arvioimiseen ja kuormitusten vaikutusalueen selvittämiseen. Virtavesitutkimukset tulisi tehdä erilaisissa virtaamaoloissa painottaen ylivirtaamatilanteita.

Pohjois-Savossa on turvetuotannon velvoitetarkkailua tehty jo 1980-luvulta lähtien. Tuotantoalueet ovat pääsääntöisesti pieniä (keskikoko 2013 noin 60 ha) edustaen sitä mosaiikkia, mikä maakunnan luonnossa on todettavissa. Tarkkailu on sisältänyt yli 30 järven säännöllisen seurannan. Yhden järven osalla turvetuotannon osuus järven valuma-alueesta on noin puolet ja turvetuotannon vaikutus veden laatuun nähtävissä selvästi. Muilla tarkkailujärvillä turvetuotannon osuus valuma-alueesta on alle 10 % eikä selkeää turvetuotannosta johtuvaa veden laadun heikkenemistä ole 2000-luvulla todettu. Monien järvien osalta ranta-asukkaat ovat kuitenkin tuoneet esille kalastuskyselyissä sekä lupaprosesseissa veden laadun heikkenemisen ja mm. pyydysten limoittumisen. Velvoitetarkkailun pitää pystyä vastaamaan näihin kysymyksiin. Painopistettä tulee siirtää kuormitustarkkailusta vesistö tarkkailuun ja menetelmiä edelleen kehittää mm. ranta-alueen tilan arvioimiseen.